

Het schoolgebouw en de schoolmeesters te Adorp:

SCHOOLGEBOUW:

Het gebouw gelegen aan de Torenweg (nummer 15) tegenover de pastorie deed vroeger dienst als school.

De ouderdom van dit gebouw is moeilijk te bepalen; men vindt er naast vorige eeuws baksteen tevens muren en muurresten van zgn. kloostermoppen.

In 1823 verzocht de gouverneur van Groningen om reparatie van het schoolvertrek van de kosterij. Wegens het ontbreken van een rekeningboek van de kerkvoogdij, valt niet na te gaan op welke wijze aan dit verzoek gehoor werd gegeven.

In ieder geval werd in de jaren 1830 en 1831 een bestek tot reparatie uitgevoerd.

Echter vond de hoofdinspecteur van het onderwijs de heer Wijnbeek de toestand van het schoollokaal in 1836 niet om te roemen.

In 1842 vond een flinke vertimmering aan het gebouw plaats; kosten ca. f.1750,00.

De aannemer was Jan Evers Reinders. Over de aard van de werkzaamheden is in de archieven helaas niets terug te vinden.

In 1874 werd alleen het schoollokaal van het gehele gebouw, dat dus tevens kosterij was, tesamen met een stukje grond voor f 800,-- verkocht aan het gemeentebestuur van Adorp.

Tien jaar later, in 1884, bleek dit schoollokaal, want meer was het niet, alweer te klein te zijn. Een plan om het armenhuis tot school te verbouwen werd afgewezen.

Een nieuwe school, het tegenwoordige dorps huis Artharpe, verrees naast de oude school recht tegenover de kerk.

Tenslotte werd de kosterij in 1922 verkocht voor f 5548,--.

Zij wordt heden nog bewoond en is thans eigendom van de heer Wolgen.

SCHOOLMEESTERS:

Over de schoolmeesters, welke te Adorp hebben gewerkt, is niet erg veel bekend. Uit verschillende bronnen kon de volgende summierelijst worden samengesteld:

ca. 1600 - ca. 1648	Cornelis Jacobs coster ende schooldienaar in Adorp ende Harssens.
ca. 1650	Samuel Sluiterus school en kerkend: tot Adorp en Harssens.
1675	Jan Hansen schoolmeester tot Adorp.
ca. 1695 - ca. 1702	Tonnis Harmens schoolmeester tot Adorp.
ca 1750 (?)	K. Dercks schoolmeester tot Adorp.

Over in bovengenoemd lijstje valt in het resolutieboek der Gedeputeerde Staten (1 maart 1692) over Jan Hansen het volgende te lezen:

"wort U Edel Moogende oock vertoont hoe dat mr. Jan Schoolmeester van Adorp en Harssens lange jaeren sijn dienst heeft gedaen, en wegen Harssens nooyt tractement, noch schriftlicke beroepinge heeft gehad; worden U Edel Moogende ootmoedelijck versocht, dat gelieven sorge te dragen dat gemelte schoolmester eenig jaerlix tractement mach genieten en schriftlycke beroepinge becomen."

Uit vorenstaande valt af te leiden, dat de kinderen van Harssens onderwijs genoten te Adorp alwaar de school stond.

Blijkbaar leverde de kerk van Harssens geen financiële bijdrage voor het onderhoud van de schoolmeester, omdat ze hem nooit officieel mede aangesteld zou hebben.

In ca. 1805 kwam bij deze functie van schoolmeester, koster en voorzanger -overigens een normale combinatie van ambten- er die van organist nog bij, want toen kreeg de kerk voor het eerst een orgel.

Over de toestand van het toenmalige onderwijs in 1836 is er een rapport van eerdergenoemde hoofdinspecteur Wijnbeek, waarin hij het volgende mededeelt:

"Te Adorp was het, dat ik het schoolonderwijs in zoo een ellendigen toestand vond. In het lokaal vond ik 37 kinderen bijeen, voor welk getal het vertrek ruim genoeg was, hoewel er anders niet op te roemen viel. Het onderwijs was er meer dan een halve eeuw ten achteren. Er wer nog op den ouden trant gespeld, eentonig en slepend gelezen. Om verstandsontwikkeling en aan taalkunde scheen de onderwijzer, P.S.Brill, zich niet te bekreunen. Het rekenen was niet noemenswaardig en op mijne aanmerkingen wegens dat gebrekkige onderwijs gaf hij mij ten antwoord: met al die verbeteringen heeft men hier niet veel op. Het schrijven alleen was vrij goed.

Er werd ook gezongen, doch niet anders dan psalmen. En het gezang was een oorverdovend geschreeuw.

Deze man scheen voor alle teregtwijzing onvatbaar. Ik vernam, dat hij tevoren een vrij bekwaam onderwijzer was, doch in den laatsten tijd dweepachtige godsdienstige gevoelens was beginnen aan te kleven en dat zulks een schdelijken invloed op zijn geestvermogens uitoefent."

Volgens J.S. van Weerden weerde Hofstede de Groot in zijn functie als schoolopziener alle aanhangers of verkondigers van een andere leer dan de geijkte leer der Hervormde Kerk, en bedreigde hij ze met ontslag. Zo moest bovengenoemde Sietse Pieters Brill, schoolonderwijzer te Adorp, en schrijver van "Toespraak en uitnodiging aan de Geloovigen en ware Gereformeerden in Nederland", zijn ontslag nemen, daartoe gedwongen door Hofstede de Groot.

Hij vestigde zich als landbouwer te Ulrum.

In het archief van de kerk bevindt zich een groot aantal bescheiden over de moeilijkheden tussen de kerkeraad en genoemde onderwijzer van 1835 - 1840.

Tot zover dit korte overzicht van gegevens over de school en de schoolmeesters te Adorp, gegevens afkomstig uit het Rijksarchief te Groningen.

Jan Stellema.

Uit: Contactblad
mei 1977.

